

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO SUGINČIŲ PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE TVARKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto prevencijos įgyvendinimo mokykloje rekomendacijos (toliau – Rekomendacijos) nustato mokyklos prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugios nuo smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) aplinkos kūrimui mokykloje, vykdančioje pradinio ir pagrindinio ugdymo programas (toliau – mokykla).

2. Prevencija Rekomendacijose suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką mokykloje, kurioje mokiniai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas mokykloje susijęs su emocine mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais.

4. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus mokyklos mokinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

5. Intervencija Rekomendacijose suprantama kaip mokyklos vadovo, pedagogų, kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

6. Rekomendacijose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme.

6.1. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.

6.2. patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.2.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.2.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.2.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.2.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

6.3. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojama.

6.4. besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.

6.5 patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai).

6.6. patyčių stebėtojas – asmuo, matantis ar žinantis apie patyčias.

II SKYRIUS MOKYKLOS LYGMUO

7. Saugios aplinkos mokykloje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: mokyklos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mokyklos mikroklimate kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) įtraukimą / išitraukimą.

8. Mokyklos veikla ir valdymas:

8.1. mokyklos vadovas atsako už Rekomendacijų įgyvendinimą mokykloje, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką. Saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu rūpinasi mokyklos vaiko gerovės komisija;

8.2. mokykla puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų mokyklos darbuotojų elgesys ir veikla;

8.3. mokykloje susitarta dėl elgesio taisyklių (normų), kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus/laukiamas, tiek neleistinas/nepageidaujamas mokinių elgesys, numatomi mokinių skatinimo, motyvavimo už pozityvų elgesį priemonės ir būdai, jie yra žinomi ir suprantami visiems mokyklos bendruomenės nariams, jais vadovaujasi kiekvienas mokyklos darbuotojas, siekdamas atpažinti ir pastiprinti pozityvų mokinių elgesį;

8.4. mokyklos darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios mokymo(si) aplinkos mokykloje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal mokyklos nustatytą tvarką;

8.5. visi mokyklos darbuotojai reaguoja į smurtą ir patyčias nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių:

8.5.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

8.5.2. primena vaikui, kuris tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

8.5.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

8.5.4. informuoja klasės vadovą ir/ar budintį mokytoją, mokyklos direktorių apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias;

9. **Klasės vadovas**, gavęs informaciją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias:

9.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių atvejis;

9.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant reikalui, kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

9.3. vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną.

9.4. esant sudėtingesnei situacijai informuoja Vaiko gerovės komisiją ir mokyklos vadovą.

10. **Vaiko gerovės komisija**, įvertinusi turimą informaciją:

10.1. organizuoja pokalbius su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, esant reikalui, su tėvais, klase.

10.2. stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

11. **Mokyklos bendruomenės narys**, įtaręs patyčias ar pastebėjęs patyčių atvejį, gavęs apie jas pranešimą:

11.1. kreipiasi į mokinio, patyrusio patyčias, klasės vadovą ir/ar budintį mokytoją, mokyklos direktorių.

12. Vaikui, pasityčiojus iš administracijos atstovo, pedagogo ar kito darbuotojo, asmuo, pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias, informuoja mokyklos direktorių.

13. Administracijos atstovui, pedagogui ar techniniam darbuotojui pasityčiojus iš vaiko, asmuo, pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias, informuoja mokyklos direktorių.

14. Mokyklos direktorius, sužinojęs apie vaiko ar mokyklos darbuotojo patiriamas patyčias, nedelsiant imasi veiksmų.

15. Su mokyklos nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarka pasirašytinai supažindinami visi mokyklos bendruomenės nariai.

16. Mokykla, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

17. Mokinių ir mokytojų socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas:

17.1. mokykloje nuosekliai ir reguliariai ugdomi mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikimo, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kiti socialiniai įgūdžiai;

17.2. mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:

17.2.1. integruojant į dalykų ugdymo turinį;

17.2.2. įgyvendinant prevencines programas: „Antras žingsnis“, „Žalingų įpročių prevencijos programa“, „Psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijos mokymo programa“, „Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa“, „Socialinių įgūdžių ugdymo programa“, „Savižudybių prevencijos programa“, „Seksualinės prievartos programa“;

17.2.3. integruojant į neformalųjį ugdymą;

17.2.4. organizuojant prasmingus, bendruomeniškumą, savanorystę, pilietiškumą, saviraiškų dalyvavimą skatinančias renginius.

18. Mokyklos pedagogai kartą į metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

19. Pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimas:

19.1. mokykloje kuriama mokymo(si) aplinka, palanki asmenybės ūgčiai, kuriami pozityvūs, tarpusavio pagarba, parama ir pasitikėjimu, bendromis vertybėmis grįsti santykiai, puoselėjamos mokinių stiprybės ir galios, skatinami ir stiprinami bendrumo, tapatumo ir priklausymo mokyklos bendruomenei jausmai;

19.2. pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas:

19.2.1. mokyklos vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi mokyklos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais ar kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), reguliariai renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, mokyklos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja aktualias problemas;

19.2.2. pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi mokyklos direktorius, mokyklos vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi mokyklos bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis;

19.2.3. analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinimui.

20. Mokinių pozityvių vertybių formavimas:

20.1. mokykloje plėtojami tarpusavio pagarba ir parama grįsti santykiai, dėmesys labiau telkiamas į mokinių stiprybes ir galimybes, o ne į trūkumus ar rizikos veiksnius;

20.2. mokiniai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų mokyklos mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškumas, mokinių saviraiškų dalyvavimas prasmingose veiklose;

20.3. sudaromos galimybės ir skatinamas mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose (skatinama savanorystė, dalyvavimas pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje ir kt.).

21. Tėvų įtraukimas/įsitraukimas:

21.1. tėvai skatinami dalyvauti kuriant saugią mokymo(si) aplinką mokykloje, įtraukiami į Priemonių įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą mokyklai vietos bendruomenėje;

21.2. vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos mokykloje kūrimo klausimais.

**III SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

22. Visi dokumentai ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.
